

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europa parlamentets och Europarådets förordning om fastställande av villkor och förfarande genom vilken kommissionen får begära att företag och företagssammanslutningar tillhandahåller information när det gäller den inre marknaden och närliggande områden.

I enlighet med grundlagens 96 § 2 moment skickas Europeiska kommissionens förslag från 2 maj 2017 till riksdagen gällande Europa parlamentets och Europarådets förordning om fastställande av villkor och förfarande genom vilken kommissionen får begära att företag och företagssammanslutningar tillhandahåller information när det gäller den inre marknaden och närliggande områden (COM(2017) 257 final) samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 31 augusti 2017

Arbetsminister Jari Lindström

Konsultativ tjänsteman Johanna Rihto-Kekkonen

ARBETS- OCH NÄRINGS-
MINISTERIET

PROMEMORIA
31.8.2017

EU/2017/0896

FÖRSLAG TILL EUROPA-PARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING OM FASTSTÄLLANDE AV VILLKOR OCH FÖRFARANDE GENOM VILKEN KOMMISSIONEN FÅR BEGÄRA ATT FÖRETAG OCH FÖRETAGSSAMANSLOTNINGAR TILLHANDAHÅLLER INFORMATION NÄR DET GÄLLER DEN INRE MARKNADEN OCH NÄRLIGGANDE OMRÅDEN, COM (2017) 257 FINAL

1 Förslagets mål och bakgrund

Kommissionen föreslår att för att förbättra att lagstiftningen för den inre marknaden efterlevs skall kommissionen i fortsättningen i särskilda situationer under särskilda förutsättningar ha möjlighet att samla in information direkt från företag. För insamlandet av information skulle kommissionen grunda ett specifikt informationsverktyg, *Single Market Information Tool (SMIT)*.

Europeiska kommissionen gav Europa-parlamentet och Europarådet ett förordningsförslag om ärendet 2.5.2017 (COM (2017) 257 final) Förslaget är en del av kommissionens sk. Compliance-paket. Compliance-paketet i sin tur hör till kommissionens strategi för den inre marknaden samt till åtgärder som berör efterlevnaden av den digitala strategin för inre marknaden.

Störningar i den inre marknaden är ofta en följd av företagens beteende som skadar den inre marknads verksamhet. Som exempel på sådan verksamhet kan nämnas diskriminering på grund av kundernas geografiska läge, problem med distribution av produkter samt en regionalt splittrad finansmarknad. Rådet har upprepade gånger uppmanat kommissionen att fokusera sin undersökning på de mest skadliga förseelserna på den inre marknaden som berör nationalekonomins verksamhet och på basis av detta prioritera de ärenden och de sektorer inom ekonomin som rådet i första hand ingriper i som förfarande om överträdelse.

För att effektivt kunna förverkliga detta krav av rådet bör kommissionen ha möjlighet att heltäckande och detaljerat ta reda på information om den marknad eller segment av en marknad som den undersöker. Detta innebär till exempel en detaljerad information om marknadens storlek samt marknadsaktörernas beteende (till exempel deras kostnadsstruktur, vinst och pris-sättningspolitik).

Även om medlemsstaterna är och även i framtiden kommer att vara kommissionens primära informationskälla, har de dock inte alltid tillgång till tillräckligt detaljerad information för att lösa ett specifikt problem på den inre marknaden, eller de kan av någon anledning inte förmedla denna information till kommissionen. Insamlandet av en särskilt koordinerad och tillräckligt detaljerad information enbart från medlemsstaterna är en utmaning i fall som överskrider gränser, då man samtidigt behöver få identisk information från flera medlemsländer. Dessutom är statistik som uppehålls av medlemsstaterna ofta för allmän eller så är deras tidsfördröjning ur kommissionens undersökningssynvinkel för lång.

Kommissionen har i bruk ett nästan identiskt informationsverktyg i EU:s kontroll av statliga stöd. Insamlandet av information i EU:s kontroll av statliga stöd direkt från företag och företagssammanslutningar grundar sig på rådets förordning om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EU) Nr 2015/1589.

2 Rättslig grund och förhållandet till subsidiaritetsprincipen

Förslaget grundas på avtalet om Europeiska unionens verksamhet (senare EUF-fördraget) artikel 43(2), 91, 100, 114, 192, 194(2) och 337.

Enligt artikel 337 i EUF kan rådet befullmäktiga kommissionen att samla in information, som kommissionen behöver för att kunna sköta de uppgifter den ålagts. Även EU-domstolen har fastslagit att EUF 337 artikeln får användas som rättslig grund för sekundärlagstiftningen när det gäller insamling av information om det är nödvändigt för att förverkliga målsättningar inom någon specifik EU politisk sektion (C-490/10).

Syftet med detta förslag är att effektivisera verkställandet av lagstiftning för den inre marknaden, och kommissionen anser att förslaget behövs för att uppnå detta mål. Eftersom det handlar om en försäkran om att den inre marknaden fungerar, har man kompletterat den rättsliga grunden som avses i EUF artikel 337 med EUF artikel 114, och i enlighet med den kan man godkänna åtgärder som är nödvändiga för att försäkra en fungerande inre marknad.

EUF artikel 337 och EUF artikel 114 har använts tillsammans som en rättslig grund i EU lagstiftning tidigare, när man har gett kommissionen befogenhet att samla in information. Som exempel kan man nämna det direktiv (EU) 2015/1535 som Europa parlamentet och rådet gav 9.9.2015 och om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

Dessutom finns som rättslig grund till förslaget de artiklar i EUF-avtalet, som berör enskilda branscher vars rättsliga grund i EU lagstiftningsförrättningen är olika områdesvisa EUF-avtals artiklar. Därför har man lagt till EUF 43 (jordbruksprodukter), EUF 91 (trafik), EUF 192 (miljö) samt EUF 194 (energi) som en del av förordningsförslagets rättsliga grund.

Principiellt bör man anse att förslagets rättsliga grund är korrekt. Eftersom det är fråga om en grundläggande förändring i fördelningen av befogenheter mellan kommissionen och medlemsstaterna, finns det skäl att be om en mer precis utredning om de rättsliga grundernas korrekthet.

Förslaget är enligt statsrådets uppfattning i enlighet med subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen. Det är fråga om kommissionens sista knep för att få den information den behöver i utredningen, eftersom man endast skulle fråga företagen och företagssammanslutningarna när alla andra försök att få information har misslyckats. Dessutom är det oftast frågan om ett problem med en inre marknad som sträcker sig till flera medlemsstaters område och man behöver samtidigt information från flera marknadsaktörer, som har verksamhet på områden i olika medlemsstater. Med förslaget skulle man inte begränsa den befogenhet som medlemsstaterna har i inre marknads ärenden. Enligt förslaget borde kommissionen informera medlemsstaterna, om den ämnar be om information av företag inom deras område samt dela informationen som uppdragats till medlemsländerna.

3 Det huvudsakliga innehållet i förslaget

Kommissionen föreslår att för att förbättra att lagstiftningen för den inre marknaden efterlevs skall kommissionen i fortsättningen i särskilda situationer ha möjlighet att samla in information direkt från företag och företagssammanslutningar. För insamlandet av information skulle kommissionen grunda ett specifikt verktyg, *Single Market Information Tool (SMIT)*. Företagen skulle förpliktigas att leverera de uppgifter kommissionen ber om inom utsatt tid. Inform-

ation kunde även begäras av små och medelstora företag medan mikroföretag skulle vara undantagna från detta förslag. Förslaget tillämpningsområde skulle täcka de branscher som hör till inre marknads lagstiftningen, så som rörlighet av varor, tjänster, människor och kapital, jordbruk och fiske, trafik, miljö samt energi.

Kapitel 1: Allmänna bestämmelser (artikel 1-4)

I 1:a kapitlet av förordningsförslaget fastställs kommissionens befogenhet att samla in information direkt från företag och företagssammanslutningar. Dessutom fastställs förordningens tillämpningsområde, som i enlighet med artikeln EUF 23(2) skulle täcka det inre marknadsområdet, jord- och fiskesektorn förutom de marinbiologiska naturresurserna, trafiksektorn, miljöärenden samt energisektorn.

Centrala definitioner ingår i 3 artikeln i förordningsförslaget.

Kapitel 2: Förutsättningar för begäran av information och förfarande som följs (artikel 5-8)

Begäran av information

Enligt kommissionen skulle man begära direkt information endast när det är fråga om verkställighet av inre marknadsregler med en sk. prioriterad marknad, d.v.s. det är fråga om den mest skadliga marknadsstörningen funktionellt ur nationalekonomisk synvinkel. Huvudregeln skulle fortsättningsvis vara att man ber om information angående verksamhet på den inre marknaden av medlemsstaterna. Man skulle endast be om information direkt av företagen om det är frågan om en allvarlig lagöverträdelse av inre marknaden, om informationen inte finns tillgänglig offentligt, eller om kommissionen inte med befintliga medel kan få information av medlemsstaterna eller av fysisk person. Dessutom borde informationen som efterfrågas klart ge tilläggs värde för utredningen av ärendet. Ärendet övervägs alltid i varje enskilt fall, och efterfrågan bör alltid vara i relation till vad man efterfrågar. Efterfrågan av information får inte förorsaka företaget överlopps kostnader eller administrativ börda, och därför bör man endast be om sådan information som de redan besitter. Det skulle således vara ett sista knep, som endast skulle användas när informationen som fås från företagen är nödvändig för att lösa ett allvarlig problem med den inre marknaden, och man inte kan få information någon annan väg.

Begäran om information skulle vanligtvis gälla till exempel marknadens storlek, leverantörernas och kundernas geografiska läge, kostnadskonstruktion, prissättningspolitik, produktionsmängder, ägandekonstruktion, leveranskontrakt, placeringen av huvudkontor samt annan verksamhet, arbetsavtal, företagets tillväxtutsikt och verksamhet över gränserna. Enligt förslaget skulle företagets konfidentiella uppgifter skyddas och informationen kunde endast använda till det syfte som de skaffats för.

Innan den egentliga begäran om information skickas till företaget eller till företagssammanslutningen, skulle kommissionen informera det medlemsland där företaget finns i. Kommissionen skall göra ett beslut om ärendet riktat till medlemsstaten i fråga. Kommissionen skulle också informera företagets medlemsstat utan dröjsmål om innehållet i begäran om information.

Den egentliga begäran om information skulle adresseras till det företag eller den företagsammanslutning som det gäller. Kommissionen kan begära uppgifter av ett företag genom att skicka en enkel begäran om information eller genom ett officiellt beslut av kommissionen. Om man begär information på basis av kommissionens officiella beslut, kan kommissionen ange ett vite och företaget som det beslutas om kan låta beslutet evalueras av Europeiska domstolen. Både när det gäller en enkel begäran om information och en begäran om information ge-

nom ett beslut av kommissionen, kan företaget påföras en bot om det ger felaktig eller vilseledande information åt kommissionen.

Företagens och företagssammanslutningarnas svar på kommissionens begäran om information

Kommissionen levererar utan dröjsmål en kopia av begäran om information eller kommissionens beslut till det medlemsland som är ifrågavarande företags eller företagssammanslutningens hemland. Om begäran om information hänför sig till överträdelseförfarande under prövning, förmedlas uppgift om begäran av information till vederbörliga medlemsstat oavsett vad i ifrågavarande företags hemort är.

Om informationen som ingår i företags eller företagssammanslutningen är av betydelse för ett överträdelseförfarande som föreskrivs i artikel 258 i EUF-fördraget, lämnas svaret in till den medlemsstat som överträdelseförfarandet gäller. Om ett svar innehåller information som är konfidentiell ska kommissionen endast lämna en icke-konfidentiell version av inlagen till den medlemsstat som överträdelseförfarandet gäller. Kommissionen utvärderar enligt ett förfarande som beskrivs i förordningsförslaget särskilt, vilka uppgifter i inlagen som bör hållas konfidentiella. Om kommissionen anser att den information som företaget angett vara konfidentiell inte bör anses vara konfidentiell bör ett särskilt beslut tas i frågan. Företaget kan låta beslutet evalueras av Europeiska domstolen.

Användandet av den information som begärts av företag och företagssammanslutningar

Kommissionen kan endast använda informationen som fåtts av företagen och företagssammanslutningarna till det ändamål som de ha begärts till. Dock, om informationen tidigare har publicerats, kan man använda den även till annat ändamål än det den har begärts till. I förordningsförslaget 14 inledningsstycke konstateras att medlemslandet kan använda den information som kommissionen har fått, i enlighet med SMIT-systemet, i verkställigheten av regler för inre marknaden. Det framgår dock inte i förordningsförslaget hurdan verksamhet av medlemsstaten det kan vara fråga om och om det kan vara fråga om att företaget som har gett kommissionen informationen är målet för genomförandet.

Kommissionen kan i huvudsak inte dela eller publicera konfidentiell information som företagen eller företagssammanslutningarna har levererat. Det är endast möjligt att dela eller publicera konfidentiell information om man kan presentera informationen så att man inte kan identifiera det företag som levererat informationen eller om företaget samtycker till att publicera informationen. Kommissionen kan även under väldigt strikta förutsättningar dela eller publicera information som den tillhandahållit från ett företag om det är nödvändigt för undersökningens resultat att dela eller publicera information. Då bör företaget kunna ta ärendet till EU-domstol innan kommissionen kan publicera informationen.

Kapitel 3: Böter och viten (artikel 9-13)

På basis av förslag kan kommissionen ålägga företaget eller företagssammanslutningen böter, om de uppsåtligen eller på grund av grov oaktsamhet levererar oriktig eller vilseledande information till kommissionen. Botens storlek kan vara högst en procent av företags eller företagssammanslutningens sammanlagda omsättning från föregående räkenskapsår. Kommissionen ålägger böter endast om den anser det vara nödvändigt och rimligt. Kommissionen gör ett särskilt beslut om ärendet.

Kommissionen får genom beslut ålägga företag eller företagssammanslutningar vite, om företaget eller företagssammanslutningarna inte lämnar fullständig, riktig och icke vilseledande in-

formation inom den föreskrivna tidsfristen enligt begäran av kommissionen genom beslut som antagits i enlighet med artikel 6.3. Vitet får inte överstiga 5 procent av det berörda företags eller den berörda sammanslutningens genomsnittliga dagsomsättning under det föregående räkenskapsåret för varje arbetsdag som dröjsmålet varar. Om företagen eller företagssammanslutningarna har fullgjort den skyldighet för vars uppfyllande vitet har förelagts, får kommissionen reducera eller avstå från vitesbeloppet.

När kommissionen överväger böter eller viten bör den ta i beaktande försummelsens allvar och försäkra sig om att följderna är i enlighet med proportionalitetsprincipen. Särskilt noggrant granskar kommissionen denna princip när boten eller vitet hotar ett litet eller mellan stort företag. Kommissionen bör alltid se till att man hör företaget eller företagssammanslutningen innan man ålägger boten eller vitet. Företaget kan få kommissionens bötes- eller vitesbeslut prövat i Europeiska domstolen.

Förordningsförslaget innehåller även regler för åläggandet av böter eller viten samt preskriptionstider för verkställigheten. Böter och viten skall omfattas av en preskriptionstid på tre år. Böter som kommissionen ålagt kan inte verkställas om det har gått över fem år sedan kommissionens beslut.

Kapitel 4: Slutbestämmelser (artikel 14-19)

Förordningsförslagets slutregler innehåller bestämmelser om förlängning av tidsfrister, fastställs regler om förlängning av tidsfrister, offentliggörande av kommissionens beslut, tystnadsplikt för medlemsstaterna, uppgiftsskydd samt rapporteringskrav för kommissionen och ikraftträdandet av förordningen.

4 Förslagets effekter

Kommissionens konsekvensbedömning

Konsekvensbedömningen av förslaget grundar sig till stor del på resultaten av den 2.5.2017 offentliggjorda konsekvensbedömningen (SWD (2017) 216 final) på EU-nivå. Kommissionens förordningsutkast grundar sig på de alternativ som konsekvensbedömningen ansåg vara bäst, med vilka man bäst kunde förverkliga de mål som satts på förnyelsen det vill säga att på ett icke-diskriminerande sätt effektivisera genomförandet av de regler som gäller den inre marknads verksamhet.

Kommissionens bedömning är att den varje år på basis av förordningsutkastet skulle skicka 4 små begäran om information, varav varje begäran skulle gälla fem företag samt en större begäran om information, varav man skulle begära information av högst 50 företag eller företagssammanslutningar. Med hjälp av den information som tillhandahålls från företagen skulle kommissionen ha en bättre kunskap om störningar i verksamheten i den inre marknaden, vilket skulle möjliggöra ett mer effektivt och riktat ingripande i dessa problem både på EU nivå och av medlemsstaterna. Dessutom skulle man få nya verktyg för att vidare utveckla den inre marknaden. Även konsumenternas förtroende till den inre marknads verksamhet skulle förbättras.

Med informationen man får av företagen skulle man även bättre gagna målen att förbättra bestämmelserna. På basis av informationen kunde man ge effektivare och ännu mer riktade bestämmelser och man skulle undvika onödiga bestämmelser ännu bättre.

Effekter som berör företagen

Företagen skulle gynnas av en effektivare inre marknad, och av effekterna av bättre riktade och planerade regler kring den inre marknaden.

Förordningsförslagets kostnadseffekter skulle i första hand rikta sig på stora företag, som har en stor marknadsandel på en specifik marknad. Mikroföretagen ligger utanför förordningsförslaget, och små och medelstora företag skulle endast undantagsvis få en begäran om information. Enligt kommissionen skulle begäran om information i sin helhet förorsaka (på hela EU området) kostnader för företagen på ca 0,49 - 1,04 miljoner euro årligen. För stora företag skulle kostnaden för en enskild begäran om information vara ca 1200 - 4400 euro och för små och medelstora företag 300 - 1000 euro.

Förslagets effekter på företagen är svåra att förutspå exakt eftersom kommissionen inte har satt en kvantitativ övre gräns på begäran om information. I vilket fall som helst så förorsakar begäran om information en administrativ börda och kostnader för företaget speciellt då informationen bör vara i en viss form enligt strikta kriterier satta av kommissionen eller om informationen bör presenteras från ett långt historiskt tidsperspektiv.

Effekter på statsfinanserna

Förslaget har inte märkbara effekter på statsfinanserna.

5 Effekter på den nationella lagstiftningen, inkl. Ålands ställning

Det är frågan om ett förslag till Europeiska parlamentets och rådets förordning. Förordningarna är lagstiftning som förbinder medlemsstaterna som sådana, och kräver inga särskilda lagstiftningsåtgärder. Således förutsätter inte förslaget nationella lagstiftningsåtgärder.

Lagstiftning som berör företag och övriga privaträttsliga sammanslutningar hör enligt Ålands självstyrelselag (1144/1991) 27 § punkt 8 till rikets lagstiftningsbehörighet.

6 Handläggning av ärendet i Europeiska unionens institutioner

Förslaget handläggs under rådets konkurrensarbetsgrupps möten. Förslaget presenterades på mötet 9.6.2017 och en detaljerad handläggning inleddes på mötet 11.7.2017. Förordningsförslagets handläggning i Europeiska parlamentet har inte påbörjats. På basis av inledande diskussioner förhåller sig nästan alla medlemsländer reserverat till kommissionens förslag.

7 En nationell handläggning av förslaget

Ett utkast till statsrådets U-skrivelse delades ut elektroniskt 30.5.2017 till medlemmarna i kommittén för EU-ärenden i den grupp (EU8) som handlar den inre marknaden. Förslaget behandlades i gruppens möte 5.6.2017 och det bads om skriftliga kommentarer innan 19.6.2017. På basis av kommentarerna behandlades det bearbetade utkastet till U-skrivelsen skriftligt i den grupp som handlar den inre marknaden 21.6.2017 - 30.6.2017.

8 Statsrådets ställning

Bristerna i verksamheten inom EU:s inre marknad är till stor del en följd av brister i verkställigheten av inre marknadens regler. Finland har i sin politik som berör inre marknaden systematiskt betonat ett behov av att effektivera verkställigheten av inre marknadens regler. Finland anser därmed att det förordningsutkastet är ett viktigt mål, med vilken kommissionen försöker finna nya effektiva medel för att säkerställa en effektiv inre marknad.

Enligt kommissionens förslag, för att förbättra att lagstiftningen för den inre marknaden, skall kommissionen i fortsättningen i särskilda situationer ha möjlighet att samla in information direkt från företag och företagssammanslutningar. Det är fråga om en principiell förändring, således att övervakningen av den inre marknaden nuförtiden hör under medlemsstaternas jurisdiktion. Till exempel i brottsfall riktar sig informationskravet direkt på medlemsstaterna. Detta leder till att giltigheten i den föreslagna rättsliga grunden bör utredas ännu mer noggrant.

Finland ställer sig reserverat till kommissionens förslag, men ser även positiva element i förslaget som ett medel att effektivisera verkställigheten av lagstiftningen för den inre marknaden. Begäran om information skulle endast användas i situationer då andra fungerande sätt att få information inte finns och då bör innehållet i begäran om information avgränsas så att företagets administrativa börda inte växer onödigt. Man måste garantera att företagen har tillgång till tillräckliga rättsliga åtgärder på begäran av kommissionen, för att skydda den information som förmedlats.

Enligt statsrådets åsikt bör man i rådets handläggning lägga vikt på att förslagets mål och de tillvägagångssätt som föreslagits är i balans sinsemellan så att både de berörda medlemsstaternas och företagens och företagssammanslutningarnas ställning är vederbörligt tryggad. Det här betyder bland annat en betonad plikt att informera medlemsstaterna om begäran om information samt de svar som fås på dem. Däremot bör man se till rättigheterna för de företag och företagssammanslutningar som berörs av begäran om information, så som företagshemligheter och skydd av information som kan anses vara konfidentiell. Förslaget innehåller även punkter som kräver precisering.

Finland ställer sig reserverat till kommissionens möjlighet att föreskriva sanktioner till företag om de levererar felaktig eller vilseledande information till kommissionen eller om informationen inte är tillräckligt heltäckande.